

на състава на населението. При всичко че, както видяхме по-горе, училищата между мохамеданското население да сж твърде достатъчни и сравнително съ по-голям брой ученици, обаче ограмотвяването на турското население далеч е още да бжде задоволително.

Въ онѣзи тѣкмо околии, дето мохамеданското население е значително, грамотността е твърде низка. Степенята на тази грамотност, по околии, е изтъкната въ долнитѣ данни:

Околии	На 100 мъже или респек. жени се падат грамотни		
	Мъже	Жени	Изобщо
Балчикъ	450	224	349
Добричъ	335	149	247
Куртъ-бунаръ	134	35	86
Силистра	289	99	195
Тутраканъ	191	74	134
Изобщо	288	114	205
Общо въ Царството	407	147	279

По степенъ на общата грамотност, Балчикъ заема първо мѣсто; подиръ тая околия следватъ поредъ: Добричъ, Силистра, Тутраканъ и най-после Куртъ-бунаръ. Въ сравнение съ общата грамотност въ Царството, само тая на околия Балчикъ стои по-горе: въ останалитѣ околии грамотността е по-слаба, отколкото тая въ Царството.

Сжщиятъ поредъкъ запазватъ околицитѣ и по отношение общата грамотност на мъжкото население. И въ този случай само Балчикъ има по-висока грамотност отъ общата за Царството. Женската грамотност обаче, въ отстѣпенитѣ околии е по-висока, отколкото тая въ Царството, вече въ две околии: Балчикъ и Добричъ.

Това е грамотността по отношение на цѣлото население. Отдѣлнитѣ възрастни групи отъ това население има различна грамотност. Най-важната е грамотността на работоспособното население на възраст отъ 15 до 60 год. Ето какъ се разпредѣля населението въ отстѣпената област съ огледъ къмъ грамотността му по възрастни групи:

Възрастни групи	Абсолютни числа			%	
	Грамотни	Неграм.	Всичко	Грам.	Неграм.
0—6 години	491	53,912	54,403	09	99.1
7—14 "	16,943	35,109	52,052	32.6	67.4
15—19 "	9,280	18,358	27,638	33.6	66.4
20—59 "	25,446	81,987	107,433	23.7	76.3
60 и пов. "	1,590	19,741	21,331	7.5	92.5
Всичко	53,750	209,107	262,857	20.4	79.6

Общата грамотност на населението въ отстѣпената област е 20.4%, а въ Царството — 27.9%. То се знае, най-слаба е грамотността въ възрастната група отъ 0 до 6 години. Най-голяма е грамотността на населението отъ 15 до 19 год. възраст. Въ отстѣпената област тази грамотност е 33.6%, а общо въ Царството — 46.0%. Най-важно е, обаче, да се знае грамотността на работоспособното население отъ 15 до 60 год. възраст.

Грамотността на мъжетѣ и на женитѣ отъ тази възрастна група (15 — 60 год.) се изразява въ следнитѣ проценти:

На 100 отъ населението на възраст отъ 15 до 60 години, грамотни сж.

Общо въ Царството	съ отстѣпената област	
Мъже	54.2	38.3
Жени	15.5	11.8
Изобщо	35.2	25.6

Както грамотността на мъжетѣ, тъй и тая на женитѣ за работоспособното население е значително по-малка въ отстѣпената област, отколкото общо въ Царството. Това се дължи, както отбелязахме, на слабата грамотност на турското население, което въ тази област е въ доста значителенъ процентъ. Но все пакъ грамотността въ областята е значително по-висока, отколкото грамотността въ Ромъния, къмъ която тя преминава. Да се прави, обаче, сравнение съ Ромъния е невъзможно. Ромънитѣ старателно укриватъ факти, които не сж въ тѣхна полза. Ние нѣмаме прѣки данни нито за грамотността на тѣхнитѣ новобранци, нито пъкъ за тази на новобрачешитѣ се. Въ тѣхнитѣ публикации по преброяване на населението данни, касаещи се до грамотността, нѣма.

IV. Земледѣлие

1. Експлоатируема земя

Общата експлоатируема земя въ отстѣпената територия възлиза на 6,640,885.4 декара. По отношение на цѣлата отстѣпена територия тя съставя 88.24%. Общо въ Царството експлоатируемата земя съставя, по отношение на цѣлата територия, 82.85%. Следователно, относителната величина на експлоатируемата земя въ отстѣпената на Ромъния територия е по-голяма, отколкото експлоатируемата земя общо въ Царството. По отношение на общата експлоатируема земя въ Царството тая, която преминава къмъ Ромъния, съставя 8.3%.

Цѣлата експлоатируема земя се състои отъ 351,522 кжса (парчета), групирани въ 47,409 притежания (владѣния). Следователно на единъ кжсъ земя срдѣно се пада повърхнина 18.9 декара, а на едно притежание — 140.1 дек.

Въ сравнение съ общата експлоатируема земя въ Царството, тукъ и кжсоветѣ и притежанията сж несравнено по-едри величини: срдѣно за Царството на единъ кжсъ земя се пада 8.0 декара повърхнина, а на едно притежание — 84.7 декара.

Разпредѣление на експлоатируемата земя по околии. — По околии експлоатируемата земя въ отстѣпената на Ромъния територия се разпредѣля както следва:

Околии	Брой на насел. мѣста	Притежания	Кжсове (парчета)	Декари	Срдѣно декари на		
					насел. мѣсто	притежания	кжсъ
Балчикъ	92	5,246	52,265	1,578,985	17,162.9	301.0	30.2
Варна	1	182	2,165	20,972	20,972.0	115.2	9.7
Добричъ	121	9,665	91,147	1,801,304	14,886.8	186.4	19.8
Куртъ-бунаръ	51	6,260	45,096	907,646	17,797.0	145.0	20.1
Разградъ	2	131	848	20,075	10,037.5	153.2	23.7
Силистра	79	16,252	105,208	1,444,174	18,280.7	88.9	13.7
Тутраканъ	48	9,673	54,793	867,729	18,077.7	89.7	15.8
Всичко	394	47,409	351,522	6,640,885	16,885.0	140.1	18.9